

ДЕДУКТИВНИЙ – ІНДУКТИВНИЙ І СТРУКТУРНИЙ (ГРАМАТИЧНИЙ) ПІДХОДИ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗВО

Процес викладання іноземних мов у закладах вищої освіти є актуальною темою наукових розробок [1; 2; 3].

Дедуктивний підхід до навчання спирається на дедукцію – вид умовиводу від загального до часткового. Стосовно до викладання іноземних мов у закладах вищої освіти дедуктивний підхід передбачає пояснення правила і його тренування на практиці, тобто шлях від загального до часткового, від форми до її реалізації. Індуктивний підхід, навпаки, передбачає шлях від часткового до загального, від вживання лексичного або граматичного явища до розуміння його форми.

Тлумачення термінів «індуктивний» і «дедуктивний» у вітчизняній і зарубіжній методиці істотно розрізняється. На думку зарубіжних методистів, дедуктивний підхід лежить в основі граматико-перекладного методу, коли здобувач вищої освіти спочатку вивчає правило, а потім у відповідності з ним виконує вправи. Індуктивний підхід у чистому вигляді повністю виключає використання правил і характерний для оволодіння рідною мовою, коли студент інтуїтивно, неусвідомлено опановує явищем і вживає його в мовленні. Прикладом індуктивного підходу при навчанні іноземним мовам може бути аудіолінгвальний метод, коли здобувачі працюють за зразком, використовують явище в мовленні шляхом імітації, механічного повтору, виконання дій за моделлю, але вербально правило не формулюють.

У зарубіжній методиці термін «індуктивний підхід» часто використовується як синонім терміну «натуральний підхід» (natural approach), а «дедуктивний» співвідноситься з термінами «формальний, когнітивний» (formal, cognitive-based). При цьому індуктивність трактується як сучасний напрям у процесі викладання у закладах вищої освіти, а дедуктивність – як традиційний.

У вітчизняній методиці не віддається переваги тому чи іншому підходу. Більш того, на думку вітчизняних і ряду зарубіжних методистів, індуктивність і дедуктивність не є підходами до навчання, а позначають можливі шляхи оволодіння мовним матеріалом, в основі яких лежать когнітивні процеси: аналіз становить суть дедукції, а аналогія – індукції [5]. Обидва способи введення матеріалу не виключають роль правил у навчанні, при цьому наголошується, що правила можуть бути представлені в різному вигляді – від словесного формулювання до схем і таблиць узагальнюючого характеру.

Індуктивний підхід до навчання отримав в сучасній зарубіжній методиці широке поширення, що призвело до уточнення і перегляду значення даного терміну деякими методистами і до появи нового терміну *consciousness-raising approach* – «свідомо-орієнтований підхід». Цей підхід лежить в основі навчання з використанням бази даних і комп'ютерів.

Структурний або граматичний підхід до навчання іноземної мови заснований на положеннях структурної лінгвістики і біхевіористського напрямку в психології. Процес

викладання у закладах вищої освіти відповідно з цим підходом передбачає оволодіння цілим рядом граматичних структур-зразків (structures), які розташовуються у певній послідовності залежно від труднощі їх засвоєння. Як приклад можна навести такі структури: They have a car. Could you close the window? Структури вводяться послідовно, і їх кількість покриває весь досліджуваний граматичний матеріал. Тренування структур здійснюється здобувачами під керівництвом науково-педагогічного працівника або індивідуально в мовних вправах на підстановку, імітацію, заповнення пропусків і т. д. [4].

Структурний підхід у вітчизняній методиці спирається на поняття структури, прийняте представниками празької лінгвістичної школи. У зв'язку з цим розуміння процесу навчання, заснованого на структурному підході, у вітчизняній методиці відрізняється від точки зору західних методистів: структуру і варіанти її вживання в мові (її модифікацію) прийнято розглядати у вигляді структурної групи.

Разом з тим прихильники структурного підходу недооцінюють роль комунікації, невірно розуміють автоматизацію мовленнєвих навичок, часто зводять її до заучування моделей-штампів, що недостатньо для вживання структури в мовленні. Навчання відповідно до принципів структурного підходу ускладнює свідомий вибір засобів вираження, не сприяє вільному конструюванню мовлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Калініченко Т.М. До питання про сучасні підходи викладання іноземних мов у закладах вищої освіти. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том XIV: Виміри сталого розвитку в теорії та практиці: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Конін, 21 квітня 2023 р.).* / [Ред.: Я. Гжесьяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. Конін: Академія прикладних наук у Коніні, 2023. С. 67–69.

2. Калініченко Т.М. Необіхевіористський і когнітивний підходи у закладах вищої освіти при викладанні іноземних мов. *Сучасні філологічні і методичні студії: проблематика і перспективи: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 квітня 2023 р.).* Харків: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2023. С. 111–113.

3. Калініченко Т.М. Підходи до вивчення іноземних мов. *Сучасні філологічні і методичні студії: проблематика і перспективи: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 18 травня 2022 р.).* Харків: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2022. С. 52–54.

4. Riazı M., Candlin, C.N. Mixed-methods research in language teaching and learning: Opportunities, issues and challenges. *Language Teaching*. 2014. Vol. 47. P. 135–173.

5. Richards K. Trends in qualitative research in language teaching since 2000. *Language Teaching*. 2009. Vol. 42, № 02. P. 147–180.

Joanna KAMIŃSKA
(Konin, Polska)

POZNAWANIE DZIECKA U PODSTAW WSPOMAGANIA JEGO ROZWOJU

Observacja zachowań dzieci od początku ich życia stanowi podstawowy element wczesnej diagnozy i rozpoczęcia wspomaganie rozwoju. Niezbędne jest poszerzenie